

בבית משפט השלום בהרצליה

בפני: כבוד השופט צבי דותן

ת"א 2451/96

התובע: כהן יאיר

נגד

הנתבעים: 1. המאגר הישראלי לביטוחי רכב הפול

2. אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ

אזכורי חקיקה:

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים

חוק שמאי מקרקעין 12

אזכורי פסיקה:

ע"א 663/84

ע"א 435/85

פסק דין

התאונה והפגיעות הגופניות

1. התובע נפגע בתאונת דרכים, ביום 22.5.96, בהיותו רוכב אופנוע. התובע היה אז כבן 21. הוא אושפז בבית החולים מאיר בכפר סבא, שם אובחנו אצלו שבר פתוח בברך שמאל, ושבר פתוח מרוסק בקרסול שמאל, וחבלות נוספות. רגלו קובעה בגבס ארוך והוא שוחרר לביתו ביום 27.5.96 בהמלצה למנוחה ללא דריכה על רגל שמאל.

ביום 4.6.96 אושפז שנית בבי"ח מאיר, בוצעו בדיקות שונות, ונמצא כי השברים בקרסול שמאל בעמדה טובה, וכי אין צורך בניתוח. הוא שוחרר לביתו ביום 6.6.96. כעבור כחודש ימים הוחלף הגבס הארוך בסד גבס, ואח"כ התחיל התובע להתהלך בעזרת הליכון, ובהמשך - בעזרת קביים.

לאחר הסרת סד הגבס התברר כי השבר בקרסול שמאל התאחה בצורה גרועה, שלא איפשרה לו לדרוך על הרגל. הוא אושפז, ביום 6.8.96, בבי"ח הדסה בירושלים, שם נותח בהרדמה כללית ובוצעה מניפולציה של הקרסול, והבאתו למצב המאפשר הליכה. הוא שוחרר מבית החולים ביום 8.8.96, כשרגלו מגובסת בגבס קצר, בהמלצה לדריכה על רגל שמאל.

2. בתיק זה מונה מומחה רפואי מטעם ביהמ"ש בתחום האורתופדי, ד"ר מ' סלעי. בחוות דעתו מיום 26.1.98 כותב ד"ר סלעי כי השבר בקרסול שמאל התאחה בעמדה גרועה עם הפרעה תיפקודית קשה בקרסול, ושינויים ניווניים תוך מפרקיים קשים. אשר לשבר בברך הוא כותב כי הוא התאחה בעמדה אנטומית ללא הפרעה. לפי חוות דעתו, מצב הקרסול היום הוא מצב של קשיון לא נוח של הקרסול. הוא מוסיף כי קיימת סבירות גבוהה כי במרוצת הזמן יתגברו הכאבים והדפורמציה בקרסול, ואז יצטרך לעבור ניתוח של ארטרוזיס, היינו קיבוע מפרק הקרסול. הוא קובע כי התובע במצבו בד"כ לא יהיה כשיר לעבודה פיזית מאומצת או לעבודה הכרוכה בהליכה ועמידה ממושכים. ד"ר סלעי קבע נכות לצמיתות בשיעור 30% בגין קשיון לא נוח של קרסול שמאל, ועוד 5% בגין צלקות נרחבות ומכערות בקרסול.

3. ד"ר סלעי נחקר על חוות דעתו, ובעקבות זאת נתבקש לבדוק את התובע שנית. בחוות דעתו השניה, מיום 23.2.01, הוא קובע לתובע אותם אחוזי נכות כבחוות הדעת הראשונה. הוא מציין בחווה"ד השניה, כי ממועד בדיקתו הראשונה את התובע, לא חל כל שינוי בממצאי הבדיקה בקרסול (מלבד התגברות דלדול השרירים בשוק), וכן כי נוספו במהלך הזמן כאבי גב תחתון. הוא מציין גם, כי כיום אין תלונות הקשורות לברך שמאל, שהשבר בה התאחה היטב. ואילו לגבי הקרסול, העיוות בעקבות האיחוי הגרוע עדיין קיים, ולהערכתו זו "שאלה של זמן" עד שיתגבר העיוות והכאבים, שיצריכו ביצוע ניתוח קיבוע (שהתובע בינתיים אינו מעונין בו).

4. מומחה רפואי נוסף שמונה מטעם ביהמ"ש הוא פרופ' א' מלמד, בתחום הנזירולוגי. פרופ' מלמד קבע כי הבדיקה הנזירולוגית של התובע היתה תקינה לחלוטין, ולא קבע לו כל נכות.
5. כמו כן מונה פרופ' ש' טיאנו כמומחה רפואי מטעם ביהמ"ש בתחום הפסיכיאטרי, לשם מתן חוות-דעת על מצבו הנפשי של התובע לפני התאונה. פרופ' טיאנו קבע כי לתובע נכות זמנית לחמש שנים (קרי, עד מרץ 2005) בשיעור 10%, "הנובעת מפגיעותו של התובע להגיב בהפרעות אכילה על מצבי דחק נסיבתיים או בלתי צפויים".

השתכרותו של התובע לפני התאונה ואחריה

6. התובע השתחרר משירות חובה בצה"ל, כתום 6 חודשי שירות בלבד, וזאת בחודש אוקטובר 1994. בתקופה של כשנה ומחצה ממועד שחרורו ועד מועד התאונה, עבד התובע בעבודות מזדמנות שונות במטרה לחסוך כסף לטיול בחו"ל (סע' 3 לתצהירו) וכן ללימודים שתיכנן ללמוד (לימודי שיווק) במכללה למינהל ברמת גן (פרו' עמ' 13 ש' 31 עד עמ' 14 ש' 5, ועמ' 23 ש' 14). העבודות המזדמנות הללו כללו עבודה בגנות, כפועל בבית ידיעות אחרונות, כמחלק עתוני מעריב, ובשליחויות. תחילה עבד אצל "אדיר שליחויות", בשכר חודשי של 4,392 ₪ ברוטו. נכון למועד התאונה עבד התובע אצל "דודי שליחויות", בשכר חודשי של 5,223 ₪ ברוטו.
7. ממועד התאונה (22.5.96) ועד חודש 11/96 ניתנו לתובע תעודות אי כושר עבודה, והוא לא עבד בתקופה זו.

8. התובע טוען כי עקב פגיעותיו בתאונה, אין הוא מסוגל כיום לנהוג באופנוע (סע' 27 לתצהירו), ולכן חדל לעסוק בשליחויות, ועבר לעסוק בתחומים אחרים.
תחילה עבד, משך חמשה חודשים, כאחראי משמרת ב"ענק הוידאו", אולם עזב מאחר שלטענתו היה לו קשה לעמוד שעות ממושכות (פרו' עמ' 17 ש' 19).
אח"כ עבד, תקופה של שנה לערך, כדייל וכברמן בחתונות ובאירועים. לטענתו, גם בעבודות אלה התקשה, בשל הפגיעה הקשה ברגלו, ונאלץ לעזוב (סע' 12 לתצהירו), אולם יצוין כאן כי, לפי עדותו, עבודתו כדייל באירועים נעשתה בישיבה (פרו' עמ' 17 ש' 26-27).
אח"כ עבד התובע, משך שבעה חודשים, כזבן ואחראי קופה בחברת "זארה". שכרו הממוצע שם היה 2,575 ₪ ברוטו. העבודה הצריכה עמידה על הרגליים והליכה מרובה, דבר שהצריך מבחינתו הפסקות רבות בעבודה (סע' 13 לתצהירו) עד אשר פוטר לבסוף, כאשר "אחת הסיבות של הפיטורין היה בגלל המגבלה שלי" (פרו' עמ' 18 ש' 16).

בהמשך, עבד התובע, משך ששה חודשים, כסוכן מכירות של גלידות בחברת "דיזרטי". שכרו הממוצע שם (בחודשים יוני - אוגוסט 1999) היה 6,094 ₪ ברוטו. לטענתו נאלץ להפסיק את עבודתו זו, בשל קשייו הניכרים בהליכה, בהרמת משאות, ובשימוש ברגלו השמאלית (סע' 14 לתצהירו). יש לציין כי בעדותו אמר התובע שמרבית העבודה ב"דיזרטי" נעשתה בנהיגה (עמ' 19 ש' 7), וכי העבודה לא היתה כרוכה בעליית מדרגות (עמ' 19 ש' 9-10), וכן כי פוטר בשל כך שלא היה לו הספק יומי כנדרש (עמ' 19 ש' 28). עוד יצוין כי חוקר מטעם הנתבעת עקב אחר התובע, בתקופת עבודתו ב"דיזרטי", ואף צילם אותו (הקלטת סומנה נ/4). כפי שרואים בקלטת, וכפי שגם העיד החוקר, התובע הלך ללא צליעה, ואף השעין את מלוא משקל גופו על רגלו הפגועה (ר' תצהיר החוקר מאיר כהן).

בהמשך, עבד התובע כזבן בחנות יינות, וזאת משך כחודש ימים בלבד. התובע טוען כי הבין שגם בעבודה זו אינו מסוגל לעבוד (סע' 15 לתצהירו), אולם אינו מפרט מדוע, ואכן מעדותו לא ברור מדוע לא יכול היה לעבוד בעבודה זו, שלא היתה כרוכה בהליכה, או עמידה ממושכת, או מאמץ פיזי (ר' עדותו בעמ' 21, ש' 2-3).
אח"כ התחיל התובע לעבוד כזבן ואחראי על הקופות בחברת "אפריל", בשכר ממוצע של 2,682 ₪ ברוטו. עבודה זו היתה כרוכה בעמידה, והוא נאלץ כל חצי שעה להיכנס למחסן ולשבת. מעסיקיו לא היו מרוצים מן ההפסקות המרובות, אולם לא פיטרו אותו. הוא עזב ביוזמתו, בשל כך שהעבודה היתה קשה (בשל העמידה הממושכת) (עמ' 21 ש' 11-24).

לאחר מכן עבד התובע, משך חמשה חודשים, כסגן מנהל חנות בגדים "סש" ברעננה, בשכר ממוצע של 3,557 ₪ ברוטו. הוא מציין בתצהירו (סע' 16) כי גם מעבודה זו פוטר, אולם בעדותו התברר כי פוטר משום שהחנות פשטה את הרגל (עמ' 20, ש' 22-23).

מקום העבודה הבא היה חנות בשם "נו ניים", שם עבד התובע, משך שבעה חודשים, בתפקיד זבן ומנהל חנות בגדים, והשתכר בממוצע סך 6,386 ₪ ברוטו. לדבריו, הוא נאלץ בעבודתו זו לצאת להפסקות מנוחה רבות במהלך יום העבודה, אולם פוטר לא בשל כך, אלא משום שהחנות לא היתה רווחית. כך בתצהירו (סע' 16). אולם בעדותו התברר, כי לא פוטר, אלא החנות פשוט נסגרה (עמ' 24 ש' 9-12).

התובע הביא לעדות את חברתו-לעבודה ב"נו ניים", בחורה בשם שירה האובן (שהיתה כפופה לו, בהיותו מנהל החנות), אשר העידה כי העבודה היתה כרוכה בעמידה ממושכת (כלל לא היו כסאות בחנות), כי התובע היה יוצא במהלך העבודה להפסקות רבות על מנת לשבת בבית הקפה ממול, וכי היו ויכוחים, על רקע זה, בינו לבין מנהלת המשמרת. מתצהירה ומעדותה של הגב' האובן מסתבר כי היא כלל לא שמחה לב למגבלות או לצליעה של התובע, וכי הבחינה בכך רק לאחר שהוא סיפר לה כי עבר תאונת דרכים (סע' 6 לתצהירה, ועדותה, פרו' עמ' 7, ש' 5, ש' 15). גב' האובן העידה גם על מסיבת פורים לעובדים שהתובע השתתף בה, ורקד מדי פעם (עמ' 6, ש' 21).

בהמשך עבד התובע, משך מספר חודשים, כסגן מנהל חנות ברשת "רנואר", שם השתכר בממוצע סך 5,948 ₪ ברוטו (ממוצע החודשים ספט', נובמ' 2001).

משם עבר התובע לעבוד, והינו עובד עד היום, בתפקיד מנהל חנות של "ראש אינדיאני" בכפר סבא. הסיבה לכך שעזב את "רנואר" ועבר ל"ראש אינדיאני" היא, שהתנאים קצת יותר טובים לדבריו (פרו' עמ' 13, ש' 3). לפי הסכם העבודה, שכרו ב"ראש אינדיאני" הוא 4,500 ₪ בתוספת בonus. לפי עדותו, השכר בפועל מסתכם בין 5,800 - 6,500 ₪ נטו (פרו', עמ' 13, ש' 4).

חישוב נזקי התובע

הפסדי השכר בעבר, בתקופת אי כושר העבודה

9. התובע הגיש לראיה תעודות אי כושר עבודה לתקופות (לא רצופות) מיום התאונה ועד יום 30.11.96. אכן, בתובענה המתנהלת עפ"י חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, לא זו הדרך להוכיח העדר כושר עבודה. הדרך לעשות כן היא באמצעות המומחה הרפואי מטעם ביהמ"ש, שיחווה דעתו בענין זה בחוות דעתו, או בתשובה לשאלות הבהרה. יצוין גם כי בהחלטת מיום 2.12.01 פסלתי את התייעוד הרפואי (לרבות תעודות אי הכושר) שהוגשו מטעם התובע. עם זאת, בהתחשב בכך שהתובע היה מאושפז בבית חולים גם בחודש 8/96, מוכנות הנתבעות (בסיכומיהן) להניח כי היה באי כושר עבודה עד סוף חודש 8/96. אני מוכן להניח לטובת התובע תקופת אי כושר עבודה ארוכה יותר, בשים לב לקביעתו של ד"ר סלעי, בחוות דעתו הראשונה, כי השבר בקרסול התאחה בעמדה גרועה עם הפרעה תיפקודית קשה בקרסול, ושינויים ניווניים תוך מפרקים קשים. יצוין כי שולמו לתובע דמי פגיעה ע"י המוסד לביטוח לאומי (ר' 7/1) לתקופה מיום התאונה ועד יום 20.11.96, ואינני מקבל הטענה כי בענין זה יש להתחשב רק לצורך ניכוי סכומי התגמולים ששולמו, אך לא לענין תקופת אי הכושר שנקבעה ובגינה שולמו סכומים אלה.

אני קובע אפוא כי תקופת אי כושרו המלא של התובע לעבודה היתה מיום התאונה ועד יום 20.11.96 (ויצוין כי אכן, בפועל, חזר התובע לעבודה החל מחודש 12/96).

10. כאמור לעיל, לפני התאונה עבד התובע כשליח בחברת "דודי שליחיות", שם החל לעבוד בחודש 5/96. שכרו בחודש 5/96 היה סך 5,223 ₪ ברוטו. שכר זה קיבל התובע עבור 19 ימי עבודה שהספיק לעבוד בחודש זה עד יום התאונה. העבודה באותו מקום כללה 6 ימי עבודה בשבוע (פרו', עמ' 14 ש' 16), כלומר, 26 ימי עבודה

בחודש. מכאן ששכר חודש מלא הוא 7,147 ₪ ברוטו. סכום זה, כשהוא משוערך להיום, עומד על סך 12,479 ₪ ובניכוי מס הכנסה - סך 9,400 ₪.

11. ב"כ הנתבעים טוען כי הוצג תלוש אחד ויחיד מדודי שליחיות, וכי ענין לנו במצב של "יד מכוונת לשם הגדלת ההכנסות", ומזכיר בהקשר זה את ע"א 663/84 פד"י מד (3) 720. אכן, צורף רק תלוש אחד ממקום עבודתו של התובע במועד התאונה, אולם זאת מן הסיבה הפשוטה, שהתובע עבד באותו מקום עבודה רק (פחות מ) חודש אחד עד שאירעה התאונה. פסה"ד בענין ע"א 663/84 אינו נוגע כלל לענינו. מדובר היה שם בעצמאי אשר בחודשים שלאחר התאונה הוציא בדיעבד חשבונות, המתייחסים לתקופה שלפני התאונה, בכדי להגדיל באורח מלאכותי, לצורך חישוב הפיצוי, את ההכנסה שלפני התאונה. על כך נאמר "יד מכוונת לשם הגדלת ההכנסות", וברור שאין לסיטואציה זו כל קשר או דמיון למקרה דנן, שבו מדובר בעובד שכיר, המציג תלושי שכר, ואין כל טענה כי התלושים אינם משקפים את המשכורות שקיבל בפועל (ויצוין כי לא היתה כל התנגדות מצד ב"כ הנתבעים לקבילתו של תלוש השכר מ"דודי שליחיות").

12. גם ע"א 435/85 פד"י מא (4) 524, הנזכר בסיכומי הנתבעים, אינו דומה לענינו. שם היה מדובר בתובעת שעבדה במפעל יכין משך 5 שנים, והשתכרה שכר מסוים. כאשר נישאה, שינתה את מקום מגוריה, ועקב כך, גם את מקום עבודתה, ועברה לעבוד במפעל מתמור (הנתבעת, שם). במקום עבודתה החדש השתכרה פחות מאשר ביכין. ביום עבודתה הראשון במקום החדש, בהיותה במעמד של עובדת זמנית, אירעה התאונה נשוא התביעה. בנסיבות מיוחדות אלה, כאשר שכרה סמוך לפני התאונה פחת (בהשוואה לשכרה משך חמש שנים קודם לכן) בשל כך שנקלעה למקום עבודה חדש בכורח הנסיבות (נישואיה, ומעבר למקום מגורים אחר), מצא ביהמ"ש לנכון לחשב הפיצוי עפ"י השכר, הגבוה יותר, שהשתכרה במקום עבודתה הקודם, משום שהניח כי אלמלא התאונה היא היתה עד מהרה מגיעה לשכר כזה גם במקום עבודתה החדש. כלומר, למעשה, מתוך התחשבות וראייה נכונה של הנסיבות המיוחדות, ביהמ"ש לא לקח בחשבון את שכרה האחרון (הנמוך יותר) שלפני התאונה, ואשר אליו נקלעה מכורח הנסיבות, אלא הניח כי היא היתה יכולה להגיע לשכר גבוה יותר, כפי שאכן היה לה, משך שנים, במקום עבודתה הקודם.

המצב במקרה דנן הוא הפוך: במקום עבודתו הקודם (אדיר שליחיות) השתכר התובע כמה שהשתכר, אולם עזב את עבודתו שם משום שלא היה מרוצה מהשכר (סע' 3 לתצהירו, וכן עדותו, פרו' עמ' 14 ש' 15). הוא עזב משום כך את "אדיר שליחיות" ועבר ל"דודי שליחיות", שם השתכר משכורת גבוהה יותר. משכורת זו היא המשקפת את פוטנציאל ההשתכרות שלו באותה עת, ואין כל הגיון, במצב דברים זה, לחשב את שכרו עובר לתאונה לפי הממוצע בין מקומות העבודה השונים בהם עבד (ואותם עזב) בשנים או בחודשים שקדמו לתאונה.

13. למרות האמור לעיל, אני מסכים כי השכר ב"דודי שליחיות" אינו צריך לשמש בסיס לחישוב הפסדי השכר לעתיד (וגם לא לשש השנים מאז התאונה ועד היום), אך זאת מטעם אחר, והוא, שעבודה זו היתה עבודה מזדמנת וזמנית מטבעה (רק על מנת לחסוך כסף עד הטיול בחו"ל/לימודים) (אעמוד על כך בהמשך, בפסקה 22). אולם ביחס לתקופת 6 החודשים הסמוכים לתאונה, מהווה השכר ב"דודי שליחיות" מודד נכון להערכת הפסד השכר, שכן, מותר להניח שהתובע היה מתמיד לפחות פרק זמן כזה בעבודה זו, שהכנסה נאה בצידה.

14. כאמור לעיל, שכרו של התובע ב"דודי שליחיות" היה סך של 9,400, וזהו השכר שעל פיו יש לערוך את חישוב הפסד ביחס לתקופת 6 חודשי אי הכושר לאחר התאונה.

הפסד השכר מיום התאונה ועד יום 20.11.96 (6 חודשים) הוא, אם כן, 56,400.

הפסדי השכר בעבר, בתקופה שלאחר תקופת אי כושר העבודה

15. עתה אעבור לדון בהפסדי השכר הנתבעים ביחס לתקופה מתום תקופת אי כושר העבודה (21.11.96) ועד היום, תקופה של כשש שנים.

התובע חדל, מאז התאונה, מעיסוקו בשליחיות, והחל לעסוק בעבודות בתחומים אחרים. יצוין כי התובע השתכר שכר גבוה למדי בחברת השליחיות, והשאלה הראשונה היא, האם אמנם פגיעתו בתאונה חייבה אותו לעזוב את העיסוק הזה, ולעבור לתחומים אחרים.

התובע טוען כי איבד את יכולתו לעבוד בשליחיות משום שאינו מסוגל (מאז התאונה) לנהוג באופנוע (סע' 27 לתצהירו).

16. אני בספק רב אם די בעצם הצהרתו זו של התובע בתצהירו כדי להוכיח, כנדרש, כי אכן אין הוא מסוגל - בשל מגבלותיו הגופניות מאז התאונה - לנהוג באופן נכון. אמנם, בחקירתו הנגדית הארוכה נמנע ב"כ הנתבעים מלשאל את התובע ולו שאלה אחת בענין זה. מצד שני, גם ב"כ התובע נמנע מלשאל בענין חשוב זה את המומחה הרפואי, ד"ר סלעי. שני הצדדים העדיפו להשאיר שאלה זו מעורפלת, אולם ההבדל הגדול הוא, כמובן, כי על התובע הנטל להוכיח את תביעתו. עליו הנטל להוכיח, היינו לפרט, לבסס, ולהביא תימוכין כלשהם (מלבד אמירתו שלו) לטענה כי אינו מסוגל כיום לנהוג בקטנוע. התובע הסתפק בהצהרה הסתמית שבתצהירו (סע' 27), ונמנע מלפרט (בתצהירו או בעדותו) מהן הפעולות הפיזיות, הנדרשות לנהיגה בקטנוע, שאותן אין הוא מסוגל לבצע כיום, בשל מגבלותיו הנובעות מהתאונה.

17. ד"ר סלעי, בחווה"ד הראשונה, קובע כי התובע לא יהיה כשיר לעבודה פיזית מאומצת, או לעבודה הכרוכה בהליכה ועמידה ממושכים. ד"ר סלעי אינו קובע כי קיימת אצל התובע מגבלה או קושי בנהיגה באופן נכון, והתובע גם לא ביקש ממנו התייחסות לשאלה חשובה זו (שנטל הוכחתה עליו), על דרך שאלות הבהרה. על פני הדברים (בלא שהובאה כל עדות בנקודה זו, גם לא מפי התובע עצמו) נראה לי כי עבודה בשליחויות על אופן איננה עבודה פיזית מאומצת, וגם איננה עבודה הכרוכה בהליכה ועמידה ממושכים. עבודה זו כרוכה בעיקר בנהיגה.

18. יצוין כי התובע עד היום מחדש את רשיון הנהיגה שלו על אופן (פרו', עמ' 23, ש' 24-25) חרף טענתו שאינו מסוגל לנהוג על אופן (דבר, שבעיניי, מעמיד בספק את טענתו זו). כן יצוין כי חלק מהעבודות שהתובע עבד בהן אחרי התאונה היו כרוכות בנהיגה במכונית, וכי התובע נהג במכונית עם הילוכים (לא אוטומטית) (פרו', עמ' 19, ש' 13-22), וגם כיום הוא מחזיק ונוהג במכונית עם הילוכים (עמ' 26, ש' 24-25).

התובע גם לא הוכיח (ולמעשה, כלל לא טען) כי ניסה בכלל לחזור לעבודה בשליחויות, וכי הדבר לא עלה בידו (הוא הסתפק בטענה כללית, וללא תימוכין, כי "אינו מסוגל" לנהוג באופן).

19. עוד יש לציין כי, חרף העובדה שהתובע לא חזר לעבודתו בחברת השליחויות, קבעה ועדת הרשות לענין תקנה 15 של המוסד לביטוח לאומי כי "אין לפנינו מקרה של איבוד מקצוע בגין הפגיעה", והיא אינה ממליצה להגדיל את נכותו עפ"י תקנה 15.

20. ייתכן שיש לתובע קושי מסוים בנהיגה באופן (אם כי הוא לא הצהיר, בפני משרד הרישוי, על מגבלה כלשהי: פרו' עמ' 23, ש' 20-21), אך לדעתי (ולדעת המ"ל) לא עד כדי שלילת יכולתו לנהוג בכלי זה, ושלילת יכולתו לעסוק בשליחויות. אפשר שהתובע החליט, מתוך בחירה, לחדול משליחויות, בגלל הסכנה שבעיסוק זה (פגיעתו בתאונת דרכים קשה), או משיקולים אחרים. כך, למשל, הוא העיד כי כאשר השתחרר מהצבא, תיכנן לנסוע לטיול בחו"ל, ואח"כ ללמוד שיווק במכללה למינהל (פרו', עמ' 13, ש' 31 עד עמ' 14, ש' 5). לצורך הטיול בחו"ל, וכן לצורך הלימודים, הוא עבד בעבודות מזדמנות שונות על מנת לחסוך כסף (סע' 3 לתצהירו, וכן פרו', עמ' 23, ש' 14), ואחרי התאונה עבר כפי שהראיתי לעבודות בתחום השיווק (בעיקר בחנויות בגדים), שזה, כאמור, התחום שתיכנן מראש ללמוד ולעסוק בו.

במלים אחרות, התובע מלכתחילה (וללא קשר לתאונה) תיכנן ללמוד ולעסוק בתחום השיווק, הוא התחום בו עבר לעסוק לאחר התאונה, ובו הינו עוסק עד היום. עבודתו בשליחויות לפני התאונה לא היתה אלא עבודה מזדמנת (כהצהרתו בתצהירו) בה עסק על מנת לחסוך כסף לצורך הלימודים והטיול בחו"ל. ככל הנראה, לא מגבלותיו הגופניות גרמו לו לעזוב את השליחויות, ולעבור לענף של חנויות בגדים, אלא תוכניותיו, שקדמו לתאונה. אדרבה, עבודתו בשליחויות לא היתה כרוכה בעמידה או הליכה מרובה, ודוקא העבודות בהן הינו עוסק מאז התאונה ואילך הן עבודות המחייבות עמידה ממושכת, משך כל או רוב שעות העבודה.

21. לסיכום נושא זה, אני סבור כי התובע לא הוכיח כדבעי את טענתו כי מגבלותיו הגופניות, הנובעות מהתאונה, שללו ממנו את היכולת לנהוג באופן, ולעסוק בשליחויות, או כי פגיעתו בתאונה חייבה אותו לעזוב את השליחויות, ולעבור לעיסוקים אחרים.

22. האמור לעיל אין פירושו כי כושר עבודתו של התובע לא נפגע. אני סבור, בעקבות המומחה הרפואי מטעם ביהמ"ש, כי פגיעתו של התובע בתאונה היא תיפקודית, והיא פגעה בכושר עבודתו בעבודה פיזית מאומצת, ובעבודה הכרוכה בהליכה ועמידה ממושכים. אלא שהמודד לחישוב הפסדי השכר לתקופה של שש שנים, הנדונה עתה, לא צריך להיות השכר שקיבל בעבודתו (פחות מחודש ימים) אצל "דודי שליחויות". היתה זו, כאמור, עבודה מזדמנת וזמנית, רק לצורך מימון הלימודים והטיול לחו"ל, ולא עבודה שהתובע תיכנן לקשור בה את עתידו, או לעסוק בה לאורך זמן. התובע תיכנן ללמוד שיווק, ולעסוק בשיווק, והוא אכן עוסק, פחות או יותר מאז התאונה ועד היום, בתחום של מכירות, בעיקר בחנויות בגדים. הנחתי היא, כי התובע (גם אלמלא התאונה) היה עוסק כיום בשיווק ומכירות, ולא בשליחויות. על כן נכון יהיה יותר, לעניות דעתי, לאמוד את הפסדי ההכנסה, בתקופת שש השנים הללו שלאחר התאונה, עפ"י הכנסתו בתחום השיווק והמכירות, בו עסק בפועל בשנים אלה. כלומר, לצורך הערכת הפסדי השכר בעבר במקרה זה, השאלה שעלי לבחון היא, האם השתכרותו בעבודתו כיום, במומו, נופלת מן השכר שהיה יכול להשתכר כיום באותו תחום, אלמלא התאונה. השאלה כמה יכול היה התובע להשתכר כיום, בענף שנכנס אליו (חנויות בגדים), אלמלא התאונה, והאם היה מגיע לרמת הכנסה גבוהה מכפי שהגיע אליה במומו, היא שאלה קשה, שאין עליה כמובן תשובה "מתמטית". ניתן רק לסקור את מכלול הגורמים הצריכים לענין, ולנסות להשיב על כך, תשובה שאינה אלא השערה ואומדנה.

23. מן הצד האחד, בשש השנים, שחלפו מאז תום תקופת אי כושר העבודה ועד היום, עבד התובע בעשרה מקומות עבודה שונים, הכל כפי שפירטתי לעיל. עצם המעבר התכוף הזה ממקום עבודה למקום עבודה עשוי לתמוך בטענת התובע כי היה קשה לו, מחמת מגבלותיו, לעמוד בדרישות התפקידיים שהוטלו עליו בעבודה, ולהחזיק מעמד לאורך זמן במקום עבודה אחד. מרבית העבודות היו עבודות שמחייבות עמידה ממושכת. ניתן לכאורה להתמיה על התובע - מדוע בחר דוקא בתחום שבו נדרשת עמידה ממושכת, קרי, דוקא בתחום שלגביו נקבע כי הינו מוגבל בעבודה. אולם יש לזכור כי התובע הוא בחור צעיר ללא תעודת בגרות, מצד אחד, ומצד שני - בעבודה פיזית ממש, אין הוא יכול לעסוק (לפי חוות-דעת ד"ר סלעי). נמצא, שקשת העיסוקים הפתוחה בפניו אינה מאוד רחבה. שנית, שיווק הוא התחום שבו תיכנן לכתחילה (עם שחרורו מהצבא) ללמוד ולעסוק, וזו כמובן זכותו המלאה. לאור אחוזי הנכות, וקביעתו החד משמעית של ד"ר סלעי באשר לאי כשירותו לעבוד בעבודה פיזית מאומצת, או בעבודה הכרוכה בהליכה ועמידה ממושכים, לא יכול להיות ספק כי אכן חלה פגיעה בכושר עבודתו והשתכרותו של התובע באותו תחום שהוא שאף להשתלב בו, ואכן השתלב בו, תחום השיווק והמכירות של בגדים. אציין כאן כי ד"ר סלעי בחווה"ד השניה (מפברואר 2001) מציין כי, להערכתו, התובע "ממתן את פעילותו", והכוונה כנראה לכך שהוא אינו משקיע את מלוא מרצו ויכולתו בעבודה. אכן, התובע העיד (והעידה על כך גם חברתו לעבודה ברשת נו ניים) כי במקומות עבודה אחדים נאלץ לצאת לעתים תכופות להפסקות מנוחה (כך היה, לדבריו, ב"זארה", ב"אפריל", ב"נו- ניים"), וכי הדבר לא היה מקובל על מעסיקיו. באחד המקומות (זארה) אף פוטר מעבודתו, מסיבה זו.

24. מן העבר השני, ניתן לטעון כי נתוניו האישיים של התובע (שאינם קשורים לתאונה) הם כאלה, שהוא לא יכול היה להגיע כיום (גם אלמלא התאונה) ליותר ממה שהגיע, מבחינת תפקיד ושכר, ובמלים אחרות, כי הוא מיצה את מלוא יכולתו, ואין כל פגיעה בכושר ההשתכרות. הנתונים שיוזכרו בהקשר זה הם בראש ובראשונה הנתונים האישיים שקדמו לתאונה, קרי: העדר תעודת בגרות, והעובדה ששוחרר משירות חובה בצה"ל, בתום 6 חודשי שירות בלבד, עקב סעיף נפשי, ובפרופיל 24. גם לאחר שירותו הצבאי, משך תקופה של שנתיים (לרבות התקופה בה אירעה התאונה), היה התובע בטיפול פסיכיאטרי (פרו' עמ' 9 ש' 9-1).

צינתי לעיל כי המעברים התכופים ממקום עבודה אחד למשנהו עשויים להעיד על קושי לעמוד בדרישות העבודה, בגלל המגבלות הרפואיות. אפשרות אחרת היא לומר כי כך הוא מנהגו של התובע מימים ימימה (ללא כל קשר לתאונה) וגם בתקופה שקדמה לתאונה עבר לא פחות מחמשה מקומות עבודה, בפרק זמן של שנה וחצי.

התובע מעיד על עצמו ועל קשיי תיפקודו בעבודה, אולם בענין זה לא מפיו (ולבטח לא רק מפיו) של התובע אנו חיים. התובע נמנע מלהביא לעדות בביהמ"ש את מעסיקיו השונים שיכולים היו ליתן עדות נייטרלית ומהימנה באשר לתיפקודו בעבודה.

העדה היחידה שהביא לעדות מטעמו בענין העבודה היא בחורה שהיתה כפופה לו בחנות "נו ניים", שלפי עדותה, כלל לא הבחינה ולא ידעה שהוא צולע, או שעבר תאונת דרכים (עד שסיפר לה על כך). היא העידה בעיקר על כך שהיה יוצא להפסקות תכופות, וכי היו ויכוחים בענין זה בינו לבין מעסיקיו. (אולם יצוין כי התובע לא פוטר בחנות נו ניים, אלא עבד בה עד לסגירתה).

המקום היחיד ממנו פוטר התובע (לטענתו) בשל מגבלותיו עקב התאונה הוא חנות "זארה", אולם התובע לא הציג מכתב פיטורין להוכיח זאת, וגם נמנע מלהביא לעדות בביהמ"ש את האחראית עליו ב"זארה", שהיתה יכולה להעיד על מגבלותיו ועל סיבת הפיטורין (פרו' עמ' 18 ש' 21-28).

ומעבר לכל האמור, אין טוב ממראה עיניים, וכוונתי לקלטות הוידאו בהן הוסרט התובע ביום 20.7.99 וביום 22.5.01 (4/5), ע"י חוקרים מטעם הנתבעת, ובהם אין רואים אצל התובע כל מגבלה תיפקודית נראית לעין. רואים בסרטי הוידאו, כי התובע הולך במרץ ובמהירות ללא שום צליעה נראית לעין, נכנס ללא כל קושי למכונית, מתכופף, ואף משעין את מלוא משקל גופו על רגלו הפגועה (רגל שמאל).

25. לאחר ששקלתי את כל הגורמים המובאים לעיל, לכאן ולכאן, אני סבור כי ניתן להשיב בחיוב על השאלה שהצגתי, היינו, כי רמת תיפקודו והשתכרותו של התובע בעבודות השונות בהן עסק, במומו, בשש השנים הנדונות, אכן נופלת מרמת התיפקוד וההשתכרות שיכול היה להגיע אליה באותם מקומות אלמלא התאונה. התובע הגיע אמנם, אחרי גלגולים ותהפוכות רבות, לתפקיד של מנהל חנות ברשת אופנה ידועה, אולם לכך הגיע רק בשנה האחרונה, ושכרו שם (לפחות כיום) אינו גבוה (לפי החוזה: ש4,500 + בונוס. לפי עדות התובע, מדובר בשכר של כ - ש6,000 נטו, פרו' עמ' 13, ש' 4). (ואזכיר כי התובע, כבר בהיותו בחור בן 20-21, הצליח להגיע לשכר גבוה מזה, בשליחויות, ר' פיסקה 10 לעיל).

קביעת סכום ההכנסה שהתובע הפסיד במהלך השנים האלה אינה יכולה להיעשות, במקרה זה, באופן מתימטי מדויק, אלא בהערכה גלובלית. אני מעריך את סכום הפסדי השכר בעבר מיום 21.11.96 ועד היום (72 חודש) בסך של ש1,000 לחודש, ובסה"כ - ש72,000.

הפסד כושר השתכרות בעתיד

26. על פי אותו בסיס ובשים לב למסקנותיו החד משמעיות של המומחה הרפואי בדבר תיפקודיותה של הנכות, אערוך גם את חשבון הפסד כושר ההשתכרות לעתיד, היינו - ש270,927 = היוון עד גיל 65 ש1,000 X לחודש

הפסד השתכרות ספציפי בגין הניתוח הצפוי

27. ד"ר סלעי חיווה דעתו כי להערכתו זו רק "שאלה של זמן", כלשונו, עד אשר יתגבר העיוות והכאבים בקרסול, אשר יצריכו ביצוע ניתוח קיבוע. הוא מצייין גם את עלות הניתוח, וכן כי התובע יהיה באי כושר עבודה משך ששה חודשים לאחר הניתוח. התובע אינו דורש את עלות הניתוח (אשר תמומן מן הסתם על ידי המוסד לביטוח לאומי, בהיות התאונה תאונת עבודה), אלא את הפסד השכר לששת החודשים. את החישוב אערוך על פי שכרו החודשי כיום ב"ראש אינדיאני", שהוא, לפי עדותו, סך ממוצע של ש6,150 נטו (פרו' עמ' 13 ש' 4.

עדות שהינה מתקבלת על הדעת לאור הסכם העבודה הקובע כי השכר הוא ש4,500 + בונוס של 0.5% מהפדיון החודשי). בשים לב לקביעתו של ד"ר סלעי כי התובע ממתן את פעילותו, ומשקלו נמוך מאוד, וע"י כך מצליח, בינתיים, להאריך את משך הזמן עד לניתוח הצפוי בעתיד, אערוך את החישוב בהנחה שהניתוח יבוצע בעוד 10 שנים -

ש27,457 = היוון כפול ל- 10 שנים X 6 חודשים X ש6,150

עזרת הזולת בעבר

28. בתקופת ששת החודשים הסמוכים לאחר התאונה, היה התובע בתחילה מאושפז, אח"כ קובעה רגלו בגבס ארוך, ובהמשך התהלך בעזרת הליכון, ואח"כ בעזרת קביים. זו גם היתה התקופה שבמהלכה עבר ניתוח

לביצוע מניפולציה של השבר בקרסול. המומחה הרפואי מטעם ביהמ"ש קבע, כזכור, כי השבר בקרסול התאחה בעמדה גרועה, עם הפרעה תיפקודית קשה. המוסד לביטוח לאומי אישר את כל התקופה הזאת (6 חודשים) בתקופה בה היה התובע מחוסר כושר עבודה לחלוטין. התובע ואביו העידו כי במהלך התקופה הזאת הוא התקשה מאוד בטיפקודו היומיומי, וכי הוריו ובני משפחתו טיפלו וסעדו אותו, עזרו לו להתלבש, להתרחץ, הביאו לו אוכל למיטה, הסיעו אותו לטיפולים הרפואיים וכו'. אני סבור כי העזרה הרבה היומיומית המתוארת היתה מעבר לעזרה הרגילה והמקובלת הניתנת בין בני משפחה, וכי יש ליתן פיצוי בגינה, גם אם הכנסתם של הורי התובע באותה תקופה לא נפגעה בשל כך. אני מעריך את שווי עזרת ההורים בתקופה זו בסך של ₪1,000 לחודש, ובסה"כ (לתקופה של 6 חודשים מיום התאונה ועד יום 20.11.96) סך של ₪6,000.

29. אשר לתקופה מתום תקופת אי הכושר ואילך, לא ראיתי בתצהירי התובע ואביו, או בעדותם בביהמ"ש, בסיס לטענה כי ההורים עזרו לו וסעדו אותו גם בתקופה זו. הוא המשיך להתגורר בבית הוריו, שם התגורר גם לפני התאונה. אם אכן ניתנה עזרה כלשהי ע"י ההורים בתקופה זו, הרי שהעזרה בתקופה זו אינה חורגת מעזרה

רגילה ומקובלת הניתנת בין בני משפחה, ואינה מצדיקה כל פיצוי.

עזרת הזולת בעתיד

30. ביחס לעזרה לעתיד, טוען התובע כי בעתיד, כאשר יגור בדירה משלו, הוא יצטרך עזרה בנקיון הבית, בעבודות הבית הקשות, ובעריכת קניות, וכי עלות שעת עזרה באיזור מגוריו היא בין ₪35-30 לשעה. אכן, יש מקום לפצות את התובע בגין הוצאה צפויה זו, בשים לב למגבלותיו, לנכותו האורטופדית הגבוהה, ולקביעתו של המומחה הרפואי כי התובע אינו כשיר לעבודה פיזית מאומצת. נקיון הבית הינו, ברובו, עבודה פיזית מאומצת, והתובע לא יוכל, לכן, לבצעו בכוחות עצמו.

31. אשר לעלות שעת עזרה, התובע הביא לעדות את מנהלת סניף מט"ב באיזור השרון, שהעידה, בין היתר, כי העלות ללקוח היא ₪34 לשעה. אולם בנקודה זו אני מקבל את טענת ב"כ הנתבעים כי עלות זו אינה רלוונטית להעניינו, שכן מט"ב עוסקת בטיפול סיעודי אישי באנשים אשר אינם מסוגלים לתפקד או לטפל בעצמם (פרו', עמ' 33, ש' 23-21), ומלבד זאת, המחיר של מט"ב כולל גם את העלויות של מט"ב כמעסיק (פרו', עמ' 34, ש' 20-18). על כן, את החישוב בראש נזק זה אערוך לא לפי תעריף מט"ב, אלא לפי החישוב המקובל של ₪30 לשעת עזרה (גם התובע אומר בתצהירו כי עלות שעת עזרה היא ₪35-30).

התובע דורש פיצוי עבור עזרה לפי 4 שעות עזרה שבועיות, והדבר נראה סביר בעיניי. עם זאת נראה כי בעתיד, נניח מגיל 65 ואילך, ייזקק התובע ממילא לעזרה, בשל מגבלות הנובעות מהגיל המתקדם, ואינן קשורות לתאונה. על כן בתקופה זו אחשב את הפיצוי עבור עזרה לפי 3 שעות שבועיות.

כמו כן, מדובר בעזרה שהתובע ייזקק לה לא באופן מיידי, אלא רק משעה שיעזוב את בית הוריו ויעבור להתגורר בגפו (סע' 29 לתצהירו). כיון שהתובע מתגורר עד היום (בהיותו בן 27) בבית הוריו, אני, לצורך עריכת החישוב, כי התובע יעבור לדירה משלו בעוד 3 שנים (בגיל 30).

להלן החישוב:

$$\text{₪}119,842 = \text{היוון והיוון כפול מגיל 30 עד } 4.2 \times 65 \times \text{שבועות } 4 \times \text{שעות } 30 \times \text{₪}$$

$$\text{₪}13,806 = \text{היוון והיוון כפול מגיל 65 עד גיל } 76 \times 3 \times 4.2 \times \text{שעות } 30 \times \text{₪}$$

$$\text{סה"כ הפיצוי עבור עזרה בבית בעתיד - } \text{₪}133,648$$

הוצאות נידות

32. התובע טוען בתצהירו (סע' 27) כי אינו מסוגל מאז התאונה לנסוע באופנוע, וכי הוא נוהג, לכן, במכונית, שעלות השימוש בה גבוהה פי 3 מעלות השימוש באופנוע. לדבריו, הוא נוהג אמנם במכונית בעלת תיבת הילוכים רגילה, אולם מתקשה בלחיצה על דוושת המצמד ברגלו השמאלית. הוא מוסיף כי נהיגה ברכב אוטומטי היתה מקלה עליו, אולם רכב כזה יקר בכ - 10% יותר מרכב רגיל. התובע צירף חוות דעת מומחה של הכלכלן משה קצין שחיווה דעתו בצורה מפורטת ביחס לעלויות האחזקה והשימוש בכלי רכב ובאופנועים.

בסיכומיו טוען התובע כי ייזקק בעתיד ללא ספק להוצאות נסיעה מוגברות. כמו כן הוא טוען כי איבד את כשירותו לנהוג באופנוע, שאחזקתו ותיפעולו זולים בהרבה ממכונית.

33. כבר חיויתי דעתי לעיל (ר' פסקאות 21-16) כי התובע לא הוכיח כדבעי את טענתו בדבר אבדן היכולת לנהוג באופנוע (ואיני רואה כל צורך לחזור שנית על שאמרתי שם). התובע אף דאג לחדש עד היום הזה את רשיון הנהיגה שלו על אופנוע (פרו', עמ' 23, ש' 24-25). מותר להניח כי התובע, ככל אדם רגיל מן היישוב, לא תיכנן לנהוג כל ימיו באופנוע, אלא במוקדם או במאוחר (וללא כל קשר לתאונה) היה עובר לנהיגה במכונית. התובע לא הצהיר בפני משרד הרישוי על מגבלה כלשהי בנהיגה (פרו' עמ' 23 ש' 20-21). התובע נהג בשנים האחרונות וגם כיום במכונית בעלת ידית הילוכים רגילה (פרו' עמ' 19, וכן עמ' 26 ש' 24-25), ואינו משתמש במכונית אוטומטית.

התובע לא טען ולבטח לא הוכיח כי אינו יכול או כי הוא מתקשה בנסיעה בתחבורה הציבורית. התובע לא הגיש תביעה לניידות במוסד לביטוח לאומי (פרו', עמ' 26 ש' 11-12).

בנסיבות אלה, אני מקבל את הטענה כי התובע לא הוכיח, גם לא באמצעות המומחה הרפואי מטעם ביהמ"ש (שלא חיווה דעתו בנקודה זו, והתובע נמנע מלשאול אותו בענין), את הצורך בהוצאות ניידות מוגברות, ולא הוכיח כי נכותו מצדיקה או מצריכה פסיקת פיצוי בגין ניידות, בסכומים שהוא דורש (₪15,000). יחד עם זאת, אין להתעלם מכך שפגיעתו של התובע היא ברגל, שהמומחה הרפואי קבע כי זו רק "שאלה של זמן" עד אשר ייזקק התובע לניתוח קיבוע של הקרסול, וכי לאחר ניתוח כזה יסבול התובע מצליעה ניכרת (ר' בחווה"ד הראשונה).

אני פוסק אפוא לתובע פיצוי גלובלי בסך ₪20,000 בגין הוצאות נסיעה בעתיד.

הוצאות דיור מוגברות

34. התובע טוען (סע' 25 לתצהירו) כי השימוש במדרגות קשה עליו, וכי כאשר הוא נאלץ לעשות שימוש במדרגות, הדבר לוקח לו זמן ממושך, כרוך בהפסקות מנוחה, ומחמיר את מגבלותיו. לטענתו, בעתיד, כשיעזוב את בית הוריו (בו יש מעלית), ויעבור לדירה משלו, הוא ייאלץ לשכור או לרכוש דירה דוקא בבנין עם מעלית (או בקומת קרקע עם חניה צמודה), שעלותה גבוהה בהשוואה לדירה (שיכול היה לשכור אלמלא התאונה) בבנין ללא מעלית (או ללא חניה צמודה). לענין זה הגיש התובע חוות דעת של שמאי מקרקעין, אשר חיווה דעתו כי ההפרש בין דירת 2.5-3 חדרים ישנה בבית ללא מעלית, לעומת דירה דומה בבית עם מעלית וחניה, הוא כ- 20,000 דולר. מטעם הנתבעים הוגשה בנקודה זו חוות דעת של מהנדס בנין, שחיווה דעתו כי קיומה של מעלית בבנין אינו משפיע כשלעצמו על עלות הדירה, בין בקניה, בין בשכירות.

35. ב"כ הנתבעים טוען בנושא זה כי המומחה הרפואי מטעם ביהמ"ש לא קבע כי לתובע מגבלה או קושי בעליה במדרגות, וגם לא נשאל כל שאלת הבהרה בענין זה. הוא מוסיף כי התובע אף לא התלונן בפני המומחה הרפואי על קושי בשימוש במדרגות.

נכון הדבר כי ד"ר סלעי לא התייחס באופן ספציפי לשאלת השימוש במדרגות. עם זאת, וכפי שכבר ציטטתי מספר פעמים, הוא מצייין כי השבר התאחה בעמדה גרועה, עם הפרעה תיפקודית קשה בקרסול, ושינויים ניווניים תוך מפרקיים קשים. ובחווה"ד השניה הוא מצייין, כי לא חל כל שינוי בממצאי הבדיקה בקרסול. הוא מוסיף, כי זו רק שאלה של זמן עד אשר ייזקק התובע לניתוח, וכן (בחווה"ד הראשונה) כי לאחר הניתוח יסבול התובע מצליעה ניכרת. ואזכיר כי נקבעה לתובע נכות אורטופדית לצמיתות, בשיעור 30%, בגין קשיון לא נוח של הקרסול. מכל אלה עולה, לעניות דעתי, כי התובע אכן מתקשה בשימוש במדרגות, גם אם המומחה לא התייחס לשאלה זו בחוות דעתו.

36. אשר לטענה כי מחוות דעתו של ד"ר סלעי עולה לכאורה כי התובע כלל לא התלונן בפניו על קושי בשימוש במדרגות, מסביר התובע בעדותו (פרו', עמ' 27) כי אמר לד"ר סלעי בצורה ברורה שיש לו תנועה כמעט אפסית בקרסול, ומן הסתם ד"ר סלעי אמור היה להבין, שהוא אינו יכול לעלות במדרגות או לרוץ. הוא העיד גם שהוא בטוח שכן הזכיר לד"ר סלעי, בבדיקתו השניה, את ענין המדרגות, ואילו בבדיקה הראשונה לא הזכיר זאת כי באותה עת היה פצוע קשה ולא יכול היה בכלל לעלות במדרגות (אם הבינתי נכון, כוונתו לכך שבאותה עת היה

הדבר ניכר וברור, שאינו מסוגל לעלות במדרגות, ולא היה כלל צורך לציין זאת בפני המומחה). התובע העיד גם כי בביתו יש מדרגה אחת, ובכל פעם שעלה עליה היו לו כאבים חזקים. עדותו של התובע בענין המדרגות נתמכה בעדות אביו (סע' 16 לתצהירו).

37. בפנייתו של התובע למל"ל, כחצי שנה לאחר התאונה (נ1/), בפרק התלונות, אין איזכור מפורש של קושי בשימוש במדרגות דוקא, אולם התובע מתלונן: כי אינו יכול ללכת כראוי, ריסוק מוחלט בקרסול השמאלי, אין תנועתיות בכף רגל שמאל, קשה לו מאד ללכת. גם כאן, אני סבור כי התלונות הללו מצביעות ללא ספק על קושי בשימוש במדרגות, גם אם לא צוין ענין זה באופן ספציפי.

גם בפני הועדה הרפואית של המל"ל, כשנתיים וחצי לאחר התאונה (נ6/), לא הזכיר התובע ספציפית את ענין המדרגות, אולם ציין כי יש לו כאבים עזים בכף הרגל לאחר הליכה, וכי הינו מוגבל בתנועות כף הרגל. הועדה בדקה אותו ומצאה קשיון מוחלט בפרק הקרסול. לדעתי, גם מתלונות בפני הועדה וממצאי הועדה, ניתן להסיק כי קיים קושי בשימוש במדרגות, הגם שלא התייחס למדרגות במפורש.

38. ב"כ הנתבעים מוסיף וטוען כי התובע מסוגל לעלות במדרגות, והא ראה, שהוא עושה כן כל אימת שהמעלית מתקלקלת. אכן, התובע אינו טוען כי אינו מסוגל כלל לעלות במדרגות. טענתו היא, כי הדבר קשה עליו (פרו' עמ' 27 ש' 24-25).

39. בין שתי חוות הדעת של המומחים שהוגשו בנושא הדיור אני מבכר את חוות הדעת מטעם התובע. ראשית, חוות הדעת הזאת ניתנה ע"י שמאי מקרקעין, בעוד שחוה"ד מטעם הנתבעים איננה של שמאי מקרקעין. מדובר בהערכת שוויין של דירות, ובכגון דא בק שמאי מקרקעין מוסמך ליתן הערכה (ר' סע' 12 לחוק שמאי מקרקעין תשס"א 2001). שנית, טענתו של מומחה הנתבעים כי קיומה של מעלית בבנין אינו משפיע על שווי הדירה (בקומות גבוהות), אינה מתקבלת על הדעת. שלישית, המומחה עצמו, בחקירתו על חוות דעתו, אישר כי בקומות גבוהות (מקומה ג' ומעלה) דירה בבנין עם מעלית אכן עולה יותר מדירה בבנין ללא מעלית (פרו' עמ' 42 ש' 1-2, ש' 7-8).

40. טענת התובע היא כי בשל מגבלותיו והקושי בעלייה וירידה במדרגות הוא יהיה חייב לרכוש או לשכור דירה בבנין עם מעלית דוקא, וכי דבר זה מייקר את עלות רכישת הדירה בכ-20,000 דולר, לפי חוות-דעת השמאי מטעמו. טוען ב"כ הנתבעים, כי התובע יכול לרכוש או לשכור דירה בבנין עם מעלית, אולם בקומות הראשונות, ובדרך זו, הצורך במעלית לא ייקר לו את עלות הדירה (באשר מומחי שני הצדדים מסכימים כי בקומות הראשונות אין הבדל בין שווי דירה בבנין ללא מעלית או עם מעלית: פרו', עמ' 38, ש' 20 ש' 26, ועמ' 41, ש' 20). אכן, התובע יכול לנהוג כך, אולם השאלה היא האם קיימת הצדקה לחייב את התובע לגור תמיד דוקא בקומות הנמוכות. זכותו של התובע לגור היכן שיחפוץ, ללא כל מגבלה, כפי שהיה אלמלא התאונה. אם יחפוץ התובע למשל להתגורר בדירה בקומה רביעית, הרי לפני התאונה יכול היה לעשות כן ללא כל קושי או מגבלה, ואילו כיום יוכל לעשות זאת רק בתנאי קיומה של מעלית בבנין, והדבר מייקר את שווי הדירה. למעשה, מה שנמנע מן התובע זו האפשרות לחסוך בהוצאות הדיור: לפני התאונה יכול היה התובע להרשות לעצמו, בהיותו בחור צעיר מאד, להתגורר בדירה בקומה רביעית או חמישית, ללא מעלית, ובכך לחסוך באופן די ניכר בהוצאות הדיור. הבה נניח למשל כי דירה בבנין ללא מעלית (באזור מגוריו כיום בכפר סבא), בקומה הראשונה, שווייה 150,000 דולר, ואילו דירה באותו בנין בקומה הרביעית (ללא מעלית, כזכור) שווייה 130,000 דולר. כבחור צעיר הוא יכול היה בנקל לחסוך 20,000 דולר בכך שירכוש את הדירה בקומה הרביעית, ולא הראשונה. (ואני ער לכך שלא זה ההפרש של \$20,000 שהשמאי פטל מדבר עליו בחוות דעתו). כיום, האפשרות הזאת כמעט אינה קיימת מבחינתו, מחמת הקושי בשימוש במדרגות.

41. עם זאת, אינני סבור כי סכום הפיצוי המגיע לתובע בראש נזק זה מגיע לסך 20,000 דולר, כדרישתו. ראשית, אין מדובר באובדן היכולת לעשות שימוש במדרגות, אלא בקושי להשתמש בהן. התובע, גם כיום, אינו מנוע לחלוטין מלהתגורר בקומה גבוהה ללא מעלית. לפי עדותו, הוא עולה במדרגות כיום, אם כי (לטענתו) בקושי רב (עמ' 27 ש' 24-25). שנית, החסכון שנמנע ממנו, כמוסבר לעיל, הוא חסכון תיאורטי. אין כל הוכחה, ואין כל דרך להוכיח, כי התובע אמנם היה פועל כך, היינו, היה רוכש (במטרה לחסוך כסף) דוקא דירה בקומה

גבוהה, ללא מעלית, וכי רק בשל התאונה, הוא נמנע מכך. שלישית, אין הוכחה ואין כל דרך להוכיח שהתובע (לולא התאונה) היה דוקא רוכש דירה (בקומה גבוהה, בבית ללא מעלית), ולא שוכר דירה כזאת. ואם מדובר בשכירות, הרי ההפרש בין דירה בבית עם מעלית לדירה בבית ללא מעלית הוא 100 דולר לחודש בלבד (ר' חוות דעת השמאי מטעם התובע), בהכפלה במספר חודשי השכירות או שנות השכירות, ולא עד סוף תוחלת חייו, כפי שעשה השמאי, שכן, ככל שידיעתי מגעת, מרבית האנשים בישראל אינם מתגוררים בשכירות כל ימי חייהם. סביר יותר להניח שהיה שוכר דירה כזאת רק לתקופה קצרה יחסית, בשנות העשרים לחייו, ולא מעבר לכך (גם ב"כ התובע אומר בסיכומיו כי יכול היה (לולא התאונה) לגור בדירה כאמור, כיכולתם של **שלבני גילו** האחרים).

השיקולים האמורים לעיל מביאים לכך, שאת קביעת סכום הפיצוי בראש נזק זה יש לקבוע עפ"י הערכה גלובלית, ואני מעמיד את הפיצוי בגין הוצאות דיור מוגברות על סך של 40,000.

נזק שאינו נזק ממון (כאב וסבל)

42. נכותו הרפואית המשוקללת של התובע היא 33%. מספר ימי האיטיות-12. הפיצוי בגין נזק שאינו נזק ממון הוא אפוא בסך 65,529.

ניכויים

43. מן הסכומים שקבעתי לעיל, יש לנכות את התשלומים התכופים ששולמו לתובע, בסך 5,500 מיום 18.7.96, וסך 17,000 מיום 25.3.97. סכומים אלה, בניכוי שכ"ט עו"ד הכלול בהם, ובשערוך עד היום, מסתכמים בסך של 33,014.

בנוסף, יש לנכות את תגמולי המל"ל ששולמו וישולמו לתובע כאמור בחו"ד האקטואר שי ספיר (נ/9), בסך של 371,849.

סיכום

44. סיכומי של דבר, אני מחייב את הנתבעות לשלם לתובע את הסכומים כלהלן:

הפסדי שכר בתקופת אי הכושר 56,400

הפסדי שכר מתום תקופת אי הכושר ועד היום 72,000

הפסדי השתכרות בעתיד 270,927

הפסד השתכרות בגין הניתוח הצפוי בעתיד 27,457

עזרת הזולת בעבר 6,000

עזרת הזולת בעתיד 133,648

הוצאות ניידות 20,000

הוצאות דיור מוגברות 40,000

נזק שאינו נזק ממון 65,529

סה"כ 691,961

בניכוי התשלומים התכופים 33,014

ובניכוי גימלאות המל"ל 371,849

סה"כ לתשלום 287,098

וזאת בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד התשלום בפועל, וכן הוצאות המשפט, ושכ"ט עו"ד בשיעור 13% בצירוף מע"מ ובתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד התשלום בפועל.

ניתן היום כ"ח בכסלו, תשס"ג (3/12/2002) בהעדר הצדדים

--- סוף פסק הדין ---